
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

סיפורים וזיקנה: גרונטולוגיה נרטיבית - 3220

תאריך עדכון אחרון 02-10-2019

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): גבריאלה ספקטור-מרזל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: gabrielasm@013.net

שעות קבלה של רכז הקורס: בתאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בעשורים האחרונים הולכת ומתבססת הגרונטולוגיה הנרטיבית כתת-דיסציפלינה בתוך הגרונטולוגיה. תחום זה שם את הדגש על סיפורים (נרטיבים) כערוץ להבנת הזיקנה "מבפנים" וככלי להעלאת איכות חייהם של אנשים מבוגרים. הגרונטולוגיה הנרטיבית מעוגנת בתיאוריה ובמחקר המדגישים את חשיבותם של תהליכי היזכרות (reminiscence) וסקירת חיים (review life) בגיל המבוגר, והיא קיבלה תוקף ותכנים חדשים עם ה"מפנה הנרטיבי" שהתחולל במדעי החברה.

מטרות הקורס:

בקורס הסטודנטים יתוודעו להנחות הפילוסופיות והמתודולוגיות שבבסיס הפרדיגמה הנרטיבית, כתפיסת עולם מנחה להבנת אנשים זקנים וכבסיס למחקר, הערכה והתערבות. בנוסף הם ילמדו לראיין אנשים מבוגרים בשיטת סיפור חיים וילמדו לנתח סיפורים חיים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להכיר את הפילוסופיה שבבסיס הגרונטולוגיה הנרטיבית
2. להבין את העקרונות המתודולוגיים המנחים מחקרים בגרונטולוגיה נרטיבית
3. לראיין בשיטה של סיפור חיים
4. לנתח סיפורי חיים
5. להעריך סיפורי חיים של אנשים זקנים לאור הצרכים הזהותיים של הגיל המבוגר
6. לתכנן קווים מנחים להתערבות נרטיבית עם אנשים זקנים

דרישות נוכחות (%) :

נדרשת נוכחות רציפה בשעורים. מותר להעדר עד שלושה שעורים ללא אישור המרצה

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות, דיונים, תרגילים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: מהי גרונטולוגיה נרטיבית?
2. הפרדיגמה הנרטיבית
3. נרטיב וזיקנה
4. ראיון סיפור חיים
5. ניתוח סיפורי חיים

חומר חובה לקריאה:

1. מבוא: מהי גרונטולוגיה נרטיבית?

De Medeiros, K. (2014). *Narrative gerontology in research and practice*. New York, NY: Springer (ch. 1: pp. 1-16)

Kenyon, G. M., & Randall, W. L. (2001). *Narrative gerontology: An overview*. In G. Kenyon, P. Clark, & B. de Vries (Eds.), *Narrative gerontology: Theory, research, and practice* (pp. 3-18). New York: Springer.

2. הפרדיגמה הנרטיבית

ספקטור-מרזל, ג. (2010). מחקר נרטיבי ועבודה סוציאלית. חברה ורווחה, ל (1), 75-110.
או:

Spector-Mersel, G. (2010). *Narrative research: Time for a paradigm*. *Narrative Inquiry*, 20(1), 205-225.

ספקטור-מרזל, ג. (2012). הסיפור אינו כל הסיפור: תעודת הזהות הנרטיבית. מגמות, מח (2), 227-250.

3. נרטיב וזיקנה

ספקטור-מרזל, ג. (2008). צברים לא מזדקנים: סיפורי חיים של קצינים בכירים מדור תש"ח. ירושלים: מאגנס. פרק חמישי: מנועי הבררה הסיפורית.

ספקטור-מרזל, ג. (2018). הזהויות הנרטיביות של קצינים בכירים מדור תש"ח: גבריות שאינה מזדקנת. חברה ורווחה, ל"ח (2), 399-369.

אלון, ש. (2015). סקירת חיים כאמצעי טיפול בזקנים. בתוך: ד. פרילוצקי ומ. כהן (עורכות), גרונטולוגיה מעשית: מבט רב- מקצועי לעבודה עם אנשים זקנים (עמ' 105-134). ירושלים: ג'וינט אשל. <http://Practical%20GerontologyV2/122/il.org.jdc.publications/>

Randall, W. L. (2011). *Memory, metaphor, and meaning: Reading for wisdom in the stories of our lives*. In G. Kenyon, E. Bohlmeijer, & W. L. Randall (Eds.), *Storying later life: Issues, investigations, and interventions in narrative gerontology* (pp. 20-50). Oxford: Oxford University Press.

Randall, W., Baldwin, C., McKenzie-Mohr, S., McKim, E., Furlong, D. (2015). *Narrative and resilience: A comparative analysis of how older adults story their lives*. *Journal of Aging Studies* 34, 155-161.

4. ראיון סיפור חיים

Bauer, M. (1996). *The narrative interview*. *Papers in Social Research Methods*,

Qualitative Series no 1. London: London School of Economics and Political Science.

Rosenthal, G. (2003).

The healing effects of storytelling: On the conditions of curative storytelling in the context of research and counseling. Qualitative Inquiry, 9(6), 915-933.

5. ניתוח סיפורי חיים

ספקטור-מרזל, ג. (2010). מנגנוני בררה בטענה של זהות סיפורית: מודל לניתוח נרטיבים. בתוך ל. קסן ומ. קרומר-נבו (עורכות). ניתוח נתונים במחקר איכותני (עמ' 63-96). באר-שבע: אוניברסיטת בן גוריון.

או:

Spector-Mersel, G. (2011). *Mechanisms of selection in claiming narrative identities: A model for interpreting narratives. Qualitative Inquiry, 17(2), 172-185.*

Spector-Mersel, G. (2014). "I was... Until... Since then...": Exploring the mechanisms of selection in a tragic narrative. *Narrative Works, 4(1), 19-48.*

חומר לקריאה נוספת:

1. מבוא: מהי גרונטולוגיה נרטיבית?

(2014). Medeiros, K. (2016). *Narrative gerontology: Countering the master narratives of aging. Narrative Works, 6(1), 63-81.*

Randall, W. L. & Kenyon, G. M. (2004). *Time, story, and wisdom: Emerging themes in narrative gerontology. Canadian Journal on Aging, 23 (4), 333-346.*

2. הפרדיגמה הנרטיבית

Freeman, M. (2017). *Narrative at the limits (Or: what is "life" really like?). In B. Schiff, A.E. Mckim, & S. Patron (Eds.). Life and Narrative: The risks and responsibilities of storying experience. Oxford: Oxford University Press.*

McAdams, D. P., & McLean, K. C. (2013). *Narrative identity. Current Directions in Psychological Science, 22(3), 233-238.*

Singer, J. A. (2004). *Narrative identity and meaning making across the adult lifespan: An introduction. Journal of Personality, 72 (3), 437-460.*

3. נרטיב וזיקנה

אילון, ב. (2011). זיכרונות מתש"ח: סיפורים אישיים במרחב המקוון. סוציולוגיה ישראלית, יב(2), 355-379.

הראל, ד. (2017). הבניית הזהות הנרטיבית בסיפורי חיים של זקנים עם דמנציה. חיבור לשם קבלת התואר דוקטור לפילוסופיה, המחלקה לספרות משווה, אוניברסיטת בר-אילן.

טוקאיר, ל. וקורט ד. (2007). יצירת משמעות בזיכרונות ילדות של ניצולי גטו טרזיינשטט: מחקר נרטיבי. מגמות, מה (2), 272--300.

Freeman, M. (2011). Narrative foreclosure in later life: Possibilities and limits. In G. Kenyon, E. Bohlmeijer, & W. L. Randall (Eds.), *Storying later life: Issues, investigations, and interventions in narrative gerontology* (pp. 3-19). Oxford: Oxford University Press.

Kenyon, G. & Randall, W. (2015). Introduction. Special issue: Narrative care. *Journal of Aging Studies*, 34, 143-145.

Randall, W. L. (2012). The importance of being ironic: Narrative openness and personal resilience in later life. *Gerontologist*, 53(1), 9-16.

5. ניתוח סיפורי חיים
ספקטור-מרזל, ג. (2008). צברים לא מזדקנים: סיפורי חיים של קצינים בכירים מדור תש"ח. ירושלים: מאגנס. פרק ראשון: המבוא – אני צבר.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 20 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 80 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
מטלת הקורס (בזוגות) היא ראיון סיפור חיים של אדם מבוגר וניתוחו.
ניתוח זה יהווה בסיס הן לפרזנטציה בכיתה והן לעבודה המסכמת.

שימו לב: במידה וגודל הכיתה לא יאפשר לכל הסטודנטים להציג בכיתה, אצל סטודנטים שלא יציגו ציון העבודה יהווה 100% מציון הקורס.

סטודנטים עם מוגבלות:

האוניברסיטה העברית ובית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית רואים חשיבות רבה בהנגשת דרכי ההוראה והשירותים הניתנים לסטודנטים. סטודנטים עם מוגבלויות מוזמנים לפנות למרצה הקורס על מנת לדון איתו/ה על צרכי הנגישות שלהם ועל ההתאמות הנדרשות. שימו לב כי חלק מההתאמות מחייבות אישור של יחידת הנגישות (il.ac.huji.savion@negishut), יחידת האבחון והתמיכה בסטודנטים עם ליקויי למידה והפרעות קשב (il.ac.huji.savion@ldsupport) או המרכז לעיוור משמעותית לתמוך יכולים אשר שונים שירותים מספקות אף אלו יחידות (cb@savion.huji.ac.il). בתהליך הלמידה. על כן, במקביל לפניה למרצה, מומלץ לסטודנטים לפנות ליחידות אלו בהקדם האפשרי.